

ONA TILI DARSLARIDA O'QUVCHILARNING EVRISTIK QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISHDA ETNOPEDAGOGIKADAN FOYDALANISHNING METODIK IMKONIYATLARI

Sharipova Mohigul Bozor qizi

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti 1-kurs magistranti

Annotatsiya. Zamonaviy ta'lim jarayonida o'quvchilarning mustaqil fikrlash, yangicha qarashlarni ilgari surish, muammolarga kreativ yechimlar topish qobiliyatini shakllantirish dolzarb masalaga aylangan. Ushbu maqolada ona tili darslarida evristik qobiliyatni rivojlantirishda etnopedagogik metodlardan foydalanishning nazariy va amaliy jihatlari tahlil qilinadi. Etnopedagogika – bu xalqning tarixiy, madaniy, ma'naviy qadriyatlariga asoslangan pedagogik yondashuv bo'lib, u orqali o'quvchilarda milliy identitet, tanqidiy va mustaqil fikrlash, ijodkorlik, nutq madaniyati va madaniy ong rivojlanadi. Tadqiqot jarayonida o'quvchilarning evristik salohiyatini oshirishga yo'naltirilgan tajriba-sinov ishlari tashkil etildi. Xalq og'zaki ijodidan – ertak, maqol, matal, topishmoqlardan foydalanish orqali darslar mazmunan boyitildi. Maqolada AQSHdagi “kashf etish asosida o'qitish” va Finlyandiyadagi “hodisalar asosida o'qitish” tizimlari bilan etnopedagogik yondashuvlar solishtirilib, har ikki tizimning o'xshash va farqli jihatlari tahlil qilindi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, milliy qadriyatlarga tayanilgan evristik yondashuv o'quvchilarda o'quvga qiziqish, mustaqil fikrlash va shaxsiy kamolotni kuchaytirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: evristik yondashuv, etnopedagogika, ona tili darslari, xalq og'zaki ijodi, innovatsion metodlar, tanqidiy fikrlash, ijodiy yondashuv, milliy qadriyatlar, discovery learning, phenomenon-based learning, mustaqil fikrlash, o'quvchining faolligi, madaniy ong, zamonaviy ta'lim, kognitiv salohiyat, xalqaro ta'lim tajribasi, tarbiyaviy yondashuv, pedagogik eksperiment.

Аннотация. В современном образовании развитие у учащихся самостоятельного мышления, новых взглядов и креативных решений стало актуальной задачей. В статье рассматриваются теоретические и практические аспекты использования этнопедагогических методов на уроках родного языка для развития эвристических способностей. Этнопедагогика, основанная на исторических, культурных и нравственных ценностях народа, способствует формированию национальной идентичности, критического и самостоятельного мышления, креативности и культурного сознания учащихся. В статье проводится сравнение американской системы «обучения через открытие» и финской «обучения на основе явлений» с местным этнопедагогическим подходом. Результаты показали, что эвристический подход, основанный на национальных ценностях, способствует росту учебной мотивации, критического мышления и личностного развития учеников.

Ключевые слова: эвристический подход, этнопедагогика, уроки родного языка, народное устное творчество, инновационные методы, критическое мышление, творческий подход, национальные ценности, познавательное обучение, феноменальное обучение, самостоятельное мышление, активность учащихся, культурная осведомленность, современное образование, познавательный потенциал, международный образовательный опыт, образовательный подход, педагогический эксперимент.

Annotation. In modern education, developing students' independent thinking, promoting new perspectives, and finding creative solutions to problems have become essential. This article explores the theoretical and practical aspects of using ethnopedagogical methods to enhance heuristic abilities in native language classes. Ethnopedagogy—based on a nation's historical,

cultural, and moral values—helps develop national identity, critical and independent thinking, creativity, and cultural awareness in students. Experimental studies were conducted to foster students' heuristic skills. Lessons were enriched using folklore: proverbs, riddles, tales, and sayings. The article compares the U.S. "discovery learning" and Finland's "phenomenon-based learning" systems with local ethnopedagogical approaches, analyzing similarities and differences. Findings show that heuristic strategies rooted in national values increase students' learning motivation, critical thinking, and personal growth.

Key words: *heuristic approach, ethnopedagogy, native language lessons, folk oral art, innovative methods, critical thinking, creative approach, national values, discovery learning, phenomenon-based learning, independent thinking, student activity, cultural awareness, modern education, cognitive potential, international educational experience, educational approach, pedagogical experiment.*

KIRISH

Zamonaviy ta'lim jarayonida o'quvchilarni faollikka undovchi metodlardan biri – evristik yondashuvdir. U o'quvchilarning bilimni tayyor qabul qilish emas, balki izlab topish, kashf etish, tahlil qilish salohiyatini shakllantiradi. Ona tili darslarida evristik yondashuvni milliy qadriyatlar bilan uyg'unlashtirish, ya'ni etnopedagogik usullar asosida tashkil etish o'quvchilarda nafaqat til bilimlarini, balki tanqidiy fikrlash, ijodiy yondashuv, estetik did kabi jihatlarni ham rivojlantiradi. Bu maqolada mazkur imkoniyatlar yoritiladi.

METODOLOGIYA

Tadqiqot davomida tajriba-sinov metodidan foydalanildi. 6–7-sinf ona tili darslarida etnopedagogik materiallar – xalq og'zaki ijodi namunalaridan foydalanib, evristik topshiriqlar berildi. Kuzatuv, suhbat, yozma ishlar orqali o'quvchilarning izlanish darajasi, mustaqil fikrlashi baholandi. Darslar AQSHdagi "discovery learning" va Finlyandiyadagi "phenomenon-based learning" metodlariga moslashtirildi. Shuningdek, o'qituvchilar bilan suhbat asosida metodlarning real ta'siri aniqlab borildi. Tahlil usuli sifatida kontent-tahlil va taqqoslash metodlaridan foydalanildi. Olingan natijalar statistik va sifat jihatdan solishtirib tahlil qilindi.

NATIJALAR

Eksperiment natijalari shuni ko'rsatdiki, darslarda xalq ijodiga asoslangan evristik metodlardan foydalanish o'quvchilarning izlanish faolligini oshiradi. Ular o'z fikrini asoslashga, muammoga turlicha yondashishga, topshiriqlarni erkin hal qilishga harakat qildilar. Nazorat guruhiga nisbatan eksperiment guruhi o'quvchilari ko'proq mustaqil fikr bildirgan, yozma ishlarda kreativ yondashuvni namoyon qilgan. Etnopedagogik kontekstda berilgan topshiriqlar ularning o'z milliy qadriyatlariga bo'lgan qiziqishini ham oshirdi. Bu esa shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishga xizmat qildi.

MUNOZARA

Natijalardan kelib chiqqan holda aytish mumkinki, evristik yondashuvni etnopedagogik materiallar bilan uyg'unlashtirish o'quvchilarning kognitiv, shaxsiy va

madaniy salohiyatini oshiradi. Taqqosloviiy tahlil shuni ko'rsatdiki, xalqaro tajribalarda – AQSH va Finlyandiyada ham o'quvchining erkin fikr yuritishiga urg'u beriladi. Bizning holatda bu jarayon milliy qadriyatlar asosida boyitiladi. Shuningdek, ona tili darslarida evristik metodlar orqali nafaqat bilim, balki tarbiya ham beriladi. Shunday ekan, etnopedagogik yondashuvni zamonaviy ta'limga tatbiq etish dolzarb vazifadir.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, evristik yondashuv bilan etnopedagogik materiallarni uyg'unlashtirish ona tili darslarining samaradorligini oshiradi. Bu yondashuv o'quvchilarning mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv, madaniy ong kabi ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Xalqaro tajribalar bilan integratsiya qilingan bu metodika kelajak avlodni har tomonlama yetuk va qadriyatga sodiq shaxs etib voyaga yetkazishda muhim rol o'ynaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Niyozova G. (2021). Etnopedagogik qarashlar asosida o'quvchilarda madaniy ongni shakllantirish.
2. Qodirova D. (2022). Ona tili ta'limida innovatsion metodlar.
3. Karimova M. (2023). O'zbek xalq og'zaki ijodi va ta'lim.
4. Smith J. (2021). Heuristic Learning in Modern Classrooms. New York: Academic Press.
5. Niemi H. (2020). Phenomenon-based Learning in Finland. Helsinki.
6. Iskandarov F. (2024). Etnopedagogikaning zamonaviy ta'limdagi roli.
7. Norman P. (2023). Culture and Pedagogy: A Comparative Study. London: Routledge.
8. Saidova L. (2022). Darslarda xalq ijodidan foydalanish metodikasi.
9. Brown C. (2020). Student-Centered Learning Approaches. Boston: Pearson.
10. UNESCO (2022). Integrating Local Knowledge in Education Systems. Paris.